

Levenverrijkend Onderwijs: betere relaties en leerprestaties

Voor een voortvarend leerproces en een plezierige sfeer in de klas is 'wezenlijk' contact met leerlingen essentieel. Wie zonder oordelen en vanuit behoeftes met zijn leerlingen communiceert, draagt bij aan Levenverrijkend Onderwijs. In Nederland passen steeds meer scholen in het po, vo en mbo deze filosofie toe.

door Nicole van Ladesteijn

De scholen gebruiken het gedachtengoed van de Amerikaan Marshall Rosenberg, grondlegger van Geweldloze Communicatie. Wereldwijd heeft hij scholen begeleid bij deze omslag in denken, communiceren en omgaan met macht. Het Gerrit van der Veen College (havo/vwo) in Amsterdam is een van de scholen die er naar volle tevredenheid mee werkt. Henk Somberg, docent biologie: 'Regelmatig vier ik het feit dat gesprekken met leerlingen, collega's en ouders op een ander niveau belanden dan vroeger. Hoe verbinding en ontspanning ontstaan

en daarmee conflicten worden voorkomen of oplossen. Dat is voor mij de ultieme vorm van bijdragen.'

Zo leidde een gesprek met een boze leerling uiteindelijk tot een leermoment voor beiden. 'De jongen kwam na de les woedend naar me toe. Hij vond dat ik hem oneerlijk had behandeld door hem een negatief oordeel te geven voor zijn werkboek en z'n buurman niet. Ik kon zijn woede en frustratie horen en gaf hem dat ook terug: 'Ik zie dat je boos bent en tijdens de les naar buiten keek'. Daarna vroeg ik of hij behoefte had aan rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid. Zijn gezicht klaarde op en hij ontspande. Hij had vijftig minuten lang geworsteld met z'n woede en ervoer nu begrip. Ik kon vervolgens aangeven welke behoeften achter mijn keuze lagen om hen verschillend te beoordelen. En dat ook ik gelijke behandeling belangrijk vind en daar extra alert op zal zijn. Toen was het goed. Een paar jaar terug had ik dat niet zo zuiver en snel kunnen doen.'

De kracht van contact

Bij Levenverrijkend Onderwijs staan de relaties centraal tussen de leerling en docent, de leerlingen onderling, de docenten en schoolleiding en de school en gemeenschap (ouders, samenwerkingspartners). Via de procestaal Geweldloze Communicatie krijgen docenten antwoorden op vragen als: Wat kan ik doen in m'n communicatie zodat ik me maximaal kan inleven in

m'n leerlingen? Hoe bewaak ik daarbij ieders grenzen? Hoe ga ik een dialoog aan gericht op wederzijds begrip? Hoe kan ik als docent bijdragen aan veiligheid en inspiratie in de klas? Hoe coach ik leerlingen? Hoe zorg ik voor mezelf te midden van de hectiek? Het resultaat is dat leerlingen erkenning en begrip ervaren met als effect hogere leerprestaties, minder conflicten, betere relaties en meer zelfzorg.

Soms wel, soms niet

Volgens Henk Somberg is zijn reactierepertoire en gereedschap uitbreid sinds hij per 2009 bezig is met geweldloos communiceren. Aan de non-verbale reacties van leerlingen ziet hij al dat het werkt. Toch kiest hij er soms bewust voor zich niet te verbinden. 'Heel veel leerlingen willen aandacht. Daar is de tijd niet altijd voor. Dat is ook inherent aan het systeem. De ruimte om leerlingen te horen is beperkt. Om dat te veranderen, zou je het hele systeem moeten omgooien.' Ook houdt hij graag de

Op basis van wederzijds respect

Volgens grondlegger Marshall Rosenberg heeft elke school twee basisproblemen: conflicten oplossen en orde handhaven. Voor het creëren van een levenverrijkende school is het voorwaarde om conflicten op te lossen op een manier die voor beide partijen bevredigend is. Via dialoog tussen leraren en de schoolleiding enerzijds en de leerlingen anderzijds wordt gezamenlijk - en op basis van wederzijds respect voor ieders behoeften - besloten welke regels en voorschriften nodig zijn om de orde te handhaven. Niemand hoeft zich te onderwerpen, iets in te leveren of een compromis te sluiten. De afgelopen veertig jaar werkte Rosenberg als adviseur van onderwijzers, schoolleiding en docenten op elk niveau, zowel in Amerika, Europa en landen als Israël. Inmiddels zijn er in al die landen scholen die elementen van Levenverrijkend Onderwijs toepassen. In Nederland volgen steeds meer onderwijsprofessionals trainingen in geweldloos communiceren en maken scholen onder externe begeleiding de omslag richting meer Levenverrijkend Onderwijs.

Inspiratie

Trainingsprogramma Levenverrijkend Onderwijs voor docenten, leerlingbegeleiders, decanen:

www.levenverrijkendonderwijs.nl

Boek *Levenverrijkend Onderwijs – Geweldloze Communicatie helpt scholen om prestaties te verhogen, conflicten te verminderen en relaties te verbeteren* (Uitgeverij De Zaak)

L. BAARS 2011

doelen in zicht. Voor de lange termijn: het diploma halen en voor de korte termijn: de veiligheid en sfeer in de klas. 'Als leerlingen spelregels meermaals overtreden, meld ik dat ik hen hierop ga beoordelen. Ook die strategie werkt. Het creëert helderheid en effectief gedrag. Ik begrens hiermee het speelveld. Voor mij zijn beide manieren waardevol: verbondenheid tonen, maar soms ook niet.'

Klas haalde angel eruit

Levenverrijkend Onderwijs is een onderwijsproces om het leven zelf te dienen in plaats van een autoriteit als De School. Het is een manier van onderwijzen en communiceren die tegemoet komt aan de menselijke behoefte om elkaars leven te verrijken. Hoe makkelijk leerlingen dit oppikken en toepassen, ondervond Henk Somberg toen er een conflict in de klas speelde. 'De leerlingen kwamen binnen en aan het gefluister en gestommel merkte ik

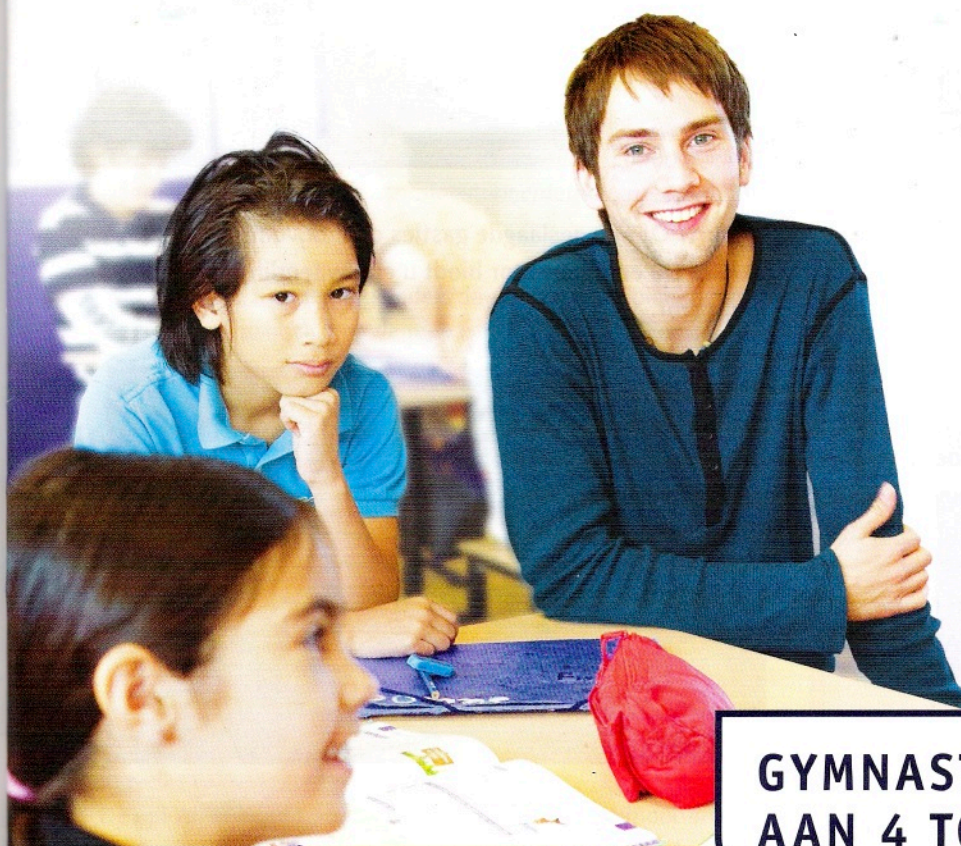
dat er wat was. Een meisje had een behuuld gezicht. Ik maakte het bespreekbaar. Toen bleek dat een jongen – die het hele jaar al lastig lag in de groep – een van die meisjes in de wielen had gefietst. Ik schrok hiervan en vroeg me oprecht af wat die jongen bewoog om zo iets te doen. Ik begon als vanzelf in termen van gevoelens en behoeftes te praten en uit het oordeel te blijven. Andere leerlingen gingen meedoen en ik werd meer mediator tussen de leerlingen. Als iemand toch veroordelend sprak, werd hij gecorrigeerd door een andere leerling. Zo ontstond een gesprek tussen de jongen en een grote groep leerlingen die zich al enige tijd aan zijn gedrag ergerde. De klas was dus zelf in staat de angel eruit te halen. Beide partijen waren in staat elkaar te horen. En er werden afspraken gemaakt. Zo deed de jongen het verzoek aan zichzelf om eerst na te denken voordat hij iets ging zeggen of doen. Hij gaf aan dat hij zo graag ge-

De elementen van Levenverrijkend Onderwijs

- Focus op interpersoonlijke relaties en samenwerking
- Communiceren via procestaal Geweldloze Communicatie die zowel eenvoudig als diepgaand in effect is
- Focus op relatie leraar-leerling, leerlingen onderling, leerling-leerstof
- Gericht op zelfdiscipline vanuit intrinsieke motivatie (in plaats van angst voor straf of hoop op beloning) en het verlangen om bij te dragen

zien wilde worden. Het ontroerde me dat we in één les tot verbinding kwamen. Het conflict was nog niet klaar, maar de situatie was weer werkbaar.'

Nicole van Ladesteijn is trainer bij GC Kring www.geweldlozecomunicatie.org

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Bewegingsonderwijs bij de Pabo

De Pabo van de HAN verzorgt voor de studenten de minor brede bevoegdheid bewegingsonderwijs. Met deze minor kan de student het grootste deel van de aantekening op zijn diploma krijgen waarmee hij bewegingslessen mag verzorgen op de basisschool.

GYMNASTIEKLESSEN GEVEN AAN 4 TOT 12 JARIGEN?

HAN

www.han.nl/pabo